

Sisukord

Sissejuhatus	11
--------------	----

ESIMENE OSA: ULAKAS TÜTAR

1. Topeltpulm: Kew' loss, 11. juuli 1818	19
2. Sünd: Kensingtoni palee, 24. mai 1819	34
3. Märjad jalad, Sidmouth, 23. jaanuar 1820	43
4. „Ma olen hea“: Kensingtoni palee, 11. märts 1830	53
5. Kolm puuduvat nädalat: Ramsgate, oktoober 1835	66
6. Albert: Kensingtoni palee, 18. mai 1836	78
7. Trooniletõus: Kensingtoni palee, 20. juuni 1837	89
8. Kroonimine: Buckinghami palee, 28. juuni 1838	100
9. Leedi Flora magamiskambris: Buckinghami palee, 27. juuni 1839	113

TEINE OSA: HEA ABIKAASA

10. Abieluettepanek: Windsori loss, 10.–15. oktoober 1839	129
11. Pulmapäev: kolm lossi, 10. veebruar 1840	143
12. „Oh, madam, see on printsess“: Buckinghami palee, 21. november 1840	155
13. Jõulud Windsoris: 25. detsember 1850	169
14. Maharadža Wighti saarel, 21.–24. august 1854	186

15. Preili Nightingale Balmoralis, 21. september 1856	199
16. Öö Nelliega: 6. september 1861	213
17. Sinine tuba: Windsori loss, 14. detsember 1861	230

KOLMAS OSA: WINDSORI LESK

18. „Reoveemürgitus“: Sandringham, 13. detsember 1871	245
19. Lõunasöök Disraeliga: Hughenden Manor, 15. detsember 1877	262
20. John Browni jalad: 6. märts 1884	273
21. Beebi abiellub: Osborne House, 23. juuli 1885	292
22. <i>Munshi</i> -maania: Excelsior Hotel Regina, Prantsuse Riviera, 4. aprill 1897	304
23. Apoteoos: London, 22. juuni 1897	318
24. Surivoodi: Osborne, 22. jaanuar 1901	332
<i>Tänuavaldused</i>	343
<i>Allikad</i>	345
<i>Märkused</i>	359

Sissejuhatus

Mulle lapsepõlvest tuttav klaveripala „Purpursamet kuninganna Victoriale“ oli sünge ja üsna ähvardav matusemarss. Nagu paljud lapsed, kasvasin minagi üles usus, et kuninganna oli mingil teadmata põhjusel kogu elu leinas. Kõige võimsamad ja meeldejäävamad pildid Victoriast kujutavad teda tillukese vanadaamina, kes meenutab pisut kartulit ja on igavesti musta riietunud.

Viimasel ajal on proovitud seda matuslikku muljet popkultuuris pehmendada: näiteks on eetrisse jõudnud film „Noor Victoria“ ja telesari „Victoria“. Suurel ja väiksel ekraanil on meile näidatud vähem väljapeetud ja kirglikumat noort printsessi, kes armastas tantsida. Kokkuvõttes on tulemuseks nagu kaks Victoriat, kellel ei ole teineteisega selget suhet. Kuidas muutus ta tantsivast printsessist kartuliks?

See lugu väärrib jutustamist, kuid selles raamatus tahaksin esitleda ka kolmandat Victoriat. See väike tusase ilmega ja sünges riietuses vanadaam osutus märkimisväärselt edukaks kuningannaks, kes leiutas monarhiale uue rolli. Ta leidis võimaluse olla austatud suverään ajastul, mil naine troonil tekitas inimestes sügavat ebamugavust.

Võib-olla olid naised võimul Victoria-aegsete inimeste arvates isegi ebamugavamad kui näiteks Elizabeth I Tudorite või kuninganna Anne Stuartite ajastul. Usun, et Victoria sai sellest üle, arendades välja nutika valitsemisviisi, mida võiks nimetada

stereotüüpselt naiselikuks. Ta lähtus loogika asemel vaistust, intellekti asemel emotsioonidest. See osutus monarhiasuguses institutsioonis täiuslikuks. Monarhia kaotas küll oma külma kalgi võimu, kuid suutis žestide ja vaatemängu abil säilitada *mõju*. Victoria sugu oli just see, mida monarhia vajas.

Ent mida läks see maksma Victorialle kui inimesele? Usun, et kohutavalt palju. Peale selle, et ta oli kuninganna, oli ta ka tütar, abikaasa ja lesk, ning kõigil nendel eluteesammudel pidi ta üle elama kõikvõimalikke psüühilisi katsumusi, et vastata ühiskonna nõudmistele. Esmapilgul oli Victoria poliitilises mõttes sügavalt konservatiivne. Naiste hääleõigus tekitas temas näiteks tülgastust. Kuid kui vaadata sõnade asemel tegusid, siis muutis ta tegelikult naiseks olemise reegleid.

Iseäranis pakuvad mulle huvi Victoria leseastad. Tema noorus oli nii traumeeriv ja dramaatiline, et minevikus on biograafid kipunud keskenduma sellele ning on kirjutatud terve hulga raamatuid noorest kuningannast.¹ Ent viimasel ajal on ajaloolased kaldunud teisele poole ning olen nendega ühel meelel, et Victoria tõeline tugevus ilmnis kõrgemas eas.² Alles küpsena astus ta tormaka, ekstsentrilise ja üsna vaimustavana oma abikaasa varjust välja.

Biograafidelt küsitakse sageli: kas sinu subjekt meeldib sulle? Victoria puhul on vastata keeruline. Ta võis olla koletis. Ta lapsed võinuksid rääkida tema kui lapsevanema kohutavatest vigadest. Ta võis olla ebajärjekindel, diktaatorlik ja isekas. Aga Victoria enda kohutav lapsepõlv, kuhu jätkus vaid pisut armastust ja helgust, paneb mõistma, et üksnes kivist süda ei haletseks inimest, kes ta oli.

On ka palju imetlusväärset. Victoria ei istunud kunagi jõude. Ta oli oma iseäralikul moel väga töökas ning sügavalt pühendunud ülesandele, mida ta ei olnud endale ise valinud. Tema amet esitas talle võimatuid nõudmisi ja ometi on temas elurõõmu ja tundlikkust ning energiat, mis paneb talle kaasa elama. Usun, et Victoria elu oli kõike arvesse võttes raske. Mitte materiaalselt, vaid selles mõttes, et pöörane rikkus ja tundus võib inimest survestada. Tal oli vaja suurt

vaimset sitkust. Nii et kas ta meeldib mulle? Vastus on jaatav, algul kõhklevalt, lõpuks veendunult.

Mulle on meeldinud tema lugu jutustada, kiigates ta ellu läbi kahekümne nelja eri akna. See mõte tuli mulle 2012. aastal, kui mu kolleeg Alexandra Kim – töötasime koos Victoria sünnipaiga Kensingtoni palee kuraatoritena – koostas taotluse, et saada Londoni muuseumist laenuks päevavari. Mustast pitsist päevavari oli seesama, mida Victoria kandis, sõites 22. juunil 1897 läbi Londoni, et näidata end tema teemantjuubelit tähistama kogunenud rahvale. Päevavari oli kingitus alamkoja „isalt“ Charles Pelham Villiersilt, Wolverhamptoni parlamendisadikult. Villiers oli juubeli ajal üheksakümmend viis, ta oli saanud parlamendiliikmeks, kui Victoria oli kuusteist, kaks aastat enne seda, kui ta sai 1837. aastal kuningannaks. Ta oli üks väheseid elusolevaid inimesi, kes mäletas, milline oli elu enne pika ja kireva Victoria ajastu algust.

See päevavari oli vaid üks ese näitusel, millega üritasime reprodutseerida Victoria ja tema impeeriumi kõrgaega. Panime intiimsed esemed, nagu päevavarju, kokku suuremamõõtmelistega, nagu hiigelsuur mudel hilisviktoriaanlikust Londonist, mida ta oma töölaaknast nägi. Meie väljapanek tutvustas sedagi, mida nägid sel päeval tänavatel tema miljonid alamad, kuidas nad pidutsesid, ja sedagi, mida nad kritiseerisid. Pilt Londoni tänavatel marssivatest koloniaalvägedest, keda oli nii palju ja kes olid nii täielikult allutatud, pani osa vaatajaid seadma kahtluse alla brittide õigust kasutada impeeriumi rajamisel sedavõrd palju vägivalda.

Meie näitus pani mind mõtlema, kuidas Victoria valitsusaeg jättis monarhiale elava pärandi: näituse avas Tema Majesteet kuninganna, ning vaadates värelevaid filmikaadreid teemantjuubeli rongkäigust, kommenteeris ta, kui tähelepanuväärne on, et ta vanavanavanaema tõlla ees oli kaheksa hobust, tõeline saavutus, mida on tänapäeval raske korrata. Muidugi teadis ta seda, kuna oli ise samasugustes rongkäikudes osalenud. See meenutas, et paljud tänase monarhia traditsioonid ja rituaalid „leiutas“ Victoria.

Teine põhjus, miks otsustasin järgida põhimõtet kirjeldada detail-selt üksikuid päevi, oli see, et Victoria puhul oli see harukordsel kombel võimalik. Ta oli viljakas päevikupidaja, kes pani eluajal kirja miljoneid sõnu, vahel kolm-neli tuhat ühe õhtu jooksul, ja nüüd on need tänu Bodleia raamatukogule, kuninglikule arhiivile ja ProQuestile digiteerituna kättesaadavamad kui kunagi varem, talletatud on viimane kui sõna kuninganna mahukatest päevikutest.

Kuid päevikutest üksi jääb väheks. Raamat kirjeldab ka olulisi päevi Victoria vanemate elus, tema enda sünnipäeva ja päevi, mil sündisid ta lapsed ja tal oli liiga palju tegemist, et sulge kätte võtta. Tasub samuti meeles pidada, et isegi päevikud (või eriti päevikud?) võivad olla valelikud sõbrad. Iga Victoria-aegne naine, kes pidas päevikut, tegi seda ettevaatlikult: paljastatud saladused võisid tuua kaotuse ja häbi. Isegi kirjutades kahtlustas Victoria, et tema sõnu loetakse kunagi. Kuningannal ei ole privaatsust. „Sinust saab naine,“ ütles ema Victorialle, kui ta oli kuusteist, „keda jälgitakse rangemini kui kedagi teist (maailmas). Sa tead seda ise väga hästi.“³

Seepärast on Victoria päevikutes lõkse, need pakuvad näiteks kiretu naeratusena ülevaadet päevast, kui oli toimunud äge tüli, või on tema varasemad toimetajad meile jala ette pannud, jättes välja asjaolud, mida nad pidasid omal ajal ebaoluliseks. Tuntuim näide on Victoria noorim tütar Beatrice, kes kirjutas ema päevikud ümber ja põletas siis originaalid, jättes välja teatud nimed ja vahejuhtumid. See tähendab, et peame uurima ka valdkondi, kus päevikutel pole kuigi palju öelda. Nagu märgib ajaloolane Paula Bartkey, hävitas Victoria vanim poeg Albert kogu kirjavahetuse Flora Hastingsi afääri kohta, kõik kirjad Disraelile, kui need puudutasid perekonda, ning kogu kirjavahetuse *munshi* ja tema ema vahel.⁴ Flora Hastings, Benjamin Disraeli ja Victoria indialesest teener Abdul Karim ehk *munshi*, nagu teda kutsuti, on seetõttu isikud, kellest tuleb juttu pikemalt.

Elu lõpu poole avaldas Victoria päevikukatkendeid, kirjeldades lihtsas pretensioonitus stiilis väga jõuliselt oma armastust ja leina. Tema sõnad olid tähtsad, kuid alamad tundsid veelgi paremini tema

eksimatult äratuntavat kujutist, mida sai näha esmalt maalidel ja sajandi edenedes ohtratel fotodel.

See raamat püüab tekitada ettekujutust Victoria füüsilisest kehast, mitte riivatust huvist, vaid sellepärast, et suur osa tema valitsusaja edust ei peitunud niivõrd tegemises kui lihtsalt *olemises*. Need pildid tõmbavad endiselt tähelepanu, sest neis on midagi väga vastaskultuurilist. Miks ta ei naerata? Miks ta tundub nii igavlev? Tänapäeval on peaaegu šokeeriv näha naissoost maailmaliidrit nii süngena. Unustame, et kakssada aastat tagasi oli üllatav üldse naist sellisel positsioonil näha.

Samuti kirjeldab raamat päevi, kui Victoria kohtus inimestega, nagu Florence Nightingale või maharadža Duleep Singh, nende olulisuse tõttu ajastule, millele Victoria on oma nime andnud. Ühegi teise monarhi valitsusaeg ei ole sel määral kujundanud maailma, milles me endiselt elame. Victoria valitses elu lõpus ligi veerandit maailma rahvastikust. Me oleme siamaani Victoria alamad selles mõttes, et meil on konstitutsiooniline monarhia ja paljud meist jälgivad endiselt huviga kuningakoja sünde, surmasid ja abielusid. Meil on endiselt raske leppida võidetud impeeriumi kaotamisega. Me vaatame Victoria-aegset jalgpalli, sõidame Londonist Birminghami rongiga nagu Victoria-aegsed inimesed, ning kleebime endiselt kirjadele Victoria ajal leiutatud marke, enne kui laseme kirjad postkasti kirjaga „VR“.⁵ Victoria ajastu andis meile avalikud tualetid, metroo, põetajaameti, sigaretid, iga-aastase puhkuse mere ääres. Meile maitsevad endiselt nende hõrgutised alates karrist (üks Victoria lemmikuid) ning lõpetades šokolaadist lihavõttemunade, Oxo rammuleeme, Rose'i laimilikööri, Birdi vaniljekastme ja Cadbury kakaoga.

Kuidas jääb Albertiga? Varasemad ajaloolased on väga sageli eelistanud teda Victorialle, minu meelest osalt seetõttu, et tal olid omadused, mis on tihti ka ajaloolastel endil ja mida nad seetõttu imetlevad. Ta oli distsiplineeritud, kiretu, loogiline, pigem mõtleja kui tundja. Muidugi oli tal muljet avaldav intellekt. Ent kui

väärtustate juhiomadusena emotsionaalset intelligentsust, siis mõistate, et paljuski varjutas Victoria sära Alberti oma, ning saate tema valitsusajast uue narratiivi. Stanley Weintraub jõuab ühes kuninganna kuulsamas biograafias järeldusele, et ta valitsusajast on kõige kauemaks meelde jäänud nukker pikk pärastlõuna tema Alberti surma järgses eraldatuses.⁷ Aga ei, mind ja paljusid teisi huvitab praegu, mil naiste panust ajalukku rohkem tunnustatakse, Victoria naasmine tema kunagisse ägedasse vormi. „Kui prints-abikaasa elas,“ ütles Victoria 1860. aastate algul ühele külalisele, „siis mõtles ta minu eest, nüüd pean ma ise mõtlema.“⁸

Loodan, et temaga lähemalt tutvudes, saades osa kahekümne neljast päevast kuninganna elus, tekib teil ettekujutus, nagu oleksite isiklikult kohtunud, ja kujundate oma arvamuse vastuoludest Briti ajaloo kõige tuntuma naise südames.

Topeltpulm: Kew' loss, 11. juuli 1818

Kew' loss, väike telliskivihoone, mis piilub Londoni lääneosas Kew Gardensis puude vahelt, ei meenuta kuningapaleed. Seda võiks pidada hiiglaslikuks nukumajaks. Kuid tegelikult on maja kurikuulus alates George'i ajastu lõpust George III varjupaiga ja vanglana, kuhu ta tõmbus oma haigushoogude ajaks. Kui George III elaks tänapäeval, ravitaks tal tõenäoliselt bipolaarset häiret, aga eluajal peeti teda *hulluks*. Kuninga *hullus* heitis sünge varju tema tuntuima lapselapse kuninganna Victoria elule.

Oma tervemas ja õnnelikumas nooruses armastasid George III, Victoria vanaema kuninganna Charlotte ja nende viisteist last külastada aedades oma pisikest paleed. „Armas tilluke Kew,“ kutsus lossi Charlotte.¹ Nende koduks oli kaarjate tallidega seitsmeteistkümnenda sajandi kaupmehemaja, mis oli ümber ehitatud kuninglikuks varjupaigaks. Selle asukoht oli ideaalne nautimaks Kew' botaanilist imedemaad, mis ulatus otse maja eesukseni.

Kuid laupäeval, 11. juulil 1818 oli meelega Kew' lossis sünge. Pärastlõunal pidi aset leidma kummaline topeltpulm. Kaks George III ja kuninganna Charlotte'i poega pidid samal ajal abielluma kahe Saksa printsessiga, ent valitses pigem kohusetunde kui rõõmu õhkkond.

Peigmeeste ema Charlotte oli nüüd seitsmekümne nelja aastane. Tema viisteist järeltulijat olid kunagi mänginud rahulolevalt Kew'

aedades, kuid perekonda, mida kunagi oli nimetatud rõõmsaks kambaks, olid seitsaati tabanud õnnetused. Charlotte'i kolm viimast last olid surnud väga noorelt. Tema varem armastav abikaasa oli võõrandunud ning oli vahel, kui ta kaotas kontrolli oma kõne üle ning vajus omaenda segasesse pörgusse, naise vastu koguni jäme ja õel. Täna puudus ta oma poegade pulmast, sest elas meditsiinilise järelevalve all Windsori lossis. Öeldavasti oli ta seal surnutega vesteldes täiesti õnnelik.²

Peale kaheteistkümne elusoleva lapse oli Charlotte'il hulk lapselapsi, kokku vähemalt neliteist.³ Ometi korraldati pulmapidu, et saada jagu kriisist kuninglikus pärilusreas. George III ja Charlotte'i elavate lapselastega oli seotud probleem, mis põhjustab ka kahtluse nende arvu suhtes: 1818. aastal oli viimane kui neist ebaseaduslik, sündinud väljaspool püha abielu.

See erakordne olukord oli tekkinud seetõttu, et George III oli range isana soovinud vältida laste sobimatuid abielusid ja 1772. aasta kuninglike abielude seadus muutis ebaseaduslikuks ta järglaste abiellumise ilma tema isikliku loata. Ent selle tahtmatuks tagajärjeks oli, et tema poegi – kuninglikke hertsogeid – heidutas muudatus üldse abiellu astumast. Kaheksateistkümnenda sajandi lõpuks oli tema seitsmest pojast selle sammu astunud vaid kolm. Vanima, Walesi printsi abielust sündis ainult üks tütar – teine Charlotte –, enne kui liit lõppes lahkukolimisega. Teine vend oli abiellunud salaja, ilma kuningliku loata, ja seetõttu seadus seda ei tunnistanud.

Kaks vallaliseks jäänud kuninglikku hertsogit, Clarence'i hertsog William ja Kenti hertsog Edward, suundusid nüüd kella neljaks ema majja Kew's omaenda pulma. Hertsogite topeltilauletuse oli tinginud nende vennatütre printsess Charlotte'i hiljutine surm sünnitusel. Ainsa legitiimse kuningliku lapselapsena oli surnud printsess olnud oma põlvkonna ainus võimalik monarh.

Printsess Charlotte'i surm sundis tema onusid täitma troonipäriluse huvides oma isamaalist kohust. Nüüd oodati, et nad lõpetaksid

armukeste seltsis mõnusalt keskea suunas tüürimise, leiaksid sobilikud pruudid ja jätkaksid kuninglikku sugu.

Vaadates oma alumise korruse elutoa lükandakendest poegade saabumist, avanes kuninganna Charlotte'ile kentsakas maastik. See nägus mänguloss asus kuninglikus pargis, kus oli veel mitu nüüdseks hävinud häärberit, printside elukohta. Lähedal asuval jõekaldal seisis George III alustatud, kuid lõpetamata jäänud Kindluspalee poolikud tornid. Lossi kohta on kohaselt öeldud, et selles segamini mõistuse vaimusünnitises võiksid hiiglased või sortsid hoida vangis printsesse.⁴ Thamesi jõega piirnev rohetav maastik oli täis tipitud templeid, ilumaju ja losse ning kuninglikule perekonnale meeldis selles fantastilises aiamaailmas oma puhkehetki veeta.

Igaüks, kes jälginuks alt aknast välja vaatavat Charlotte'i, oleks pannud tähele tema üles kammitud ja valgeks puuderdatud rabavaid juukseid. Kaasaegsed kommenteerisid sageli tema *tõelist mulativälimust* ning ta näojooned portreedel näivad tõepoolest vihjavad Aafrika pärandile, mis tal Portugali esivanemate kaudu oli.⁵ Ent tema põsed olid surnukahvatud ja ta tervis sel päeval ohtlikult vilets. Ta oli teinud Kew's vaid vahepeatuse teel Windsorisse abikaasa juurde, kuid oli jäänud liiga haigeks, et reisi jätkata. Täna need sündmused hargnesid pärast edasilükkamist, mille jooksul oli ta meeleheitlikult püüdnud jõudu tagasi saada.

Üks Charlotte'i hädade põhjusi oli süda, mis lõi nüüd äärmiselt ebahühtlaselt ja ebakorrapäraselt.⁶ Arstid olid teinud palju pingutusi, et ta selleks üsna masendavaks tseremooniaks valmis seada ning manustada piisavalt kangeid valuvaigisteid, et Charlotte voodist välja ratastooli saada.⁷ Tema haigus oli füüsiline, kuid mingil määral ka vaimne. „Minu meel ja tunded,“ kirjutas ta, mõeldes abikaasa haigusele ja lastele, kes ei vastanud ootustele, „on hullusti vaevatud ... minu jõust ja vaimust ei ole katsumustele vastast.“⁸ Tema varem tohtu suurest teenijaskonnast oli alles jäänud paar pikaajalist ja lähedast liiget, teiste seas riietaja ja *vajalik naine eraruumides*. See viimane oli Charlotte'i kaasmaalane, sakslanna proua Papendick,

kelle ülesanne oli tühjendada kuninganna „vajalikku“ või pesukaussi.⁹

Charlotte'i „rullidel tool“ oli kingitus tema vanimalt pojalt, kes nüüd tema kõrval seisis ja ootas. Walesi prints, väga turske viiekümne viie aastane mees, oli olnud nooruses sageli vanematega konfliktis.¹⁰ Aga viimastel aastatel oli temast saanud osavõtlik ja kahetsev poeg, kes käis tihti ema vaatamas ja leiutas vidinaid, et tema elu mugavamaks muuta. Nüüd oli ta määratud prints-regendiks, oma haige ja eemal viibiva isa ametlikuks asendajaks.

Kuigi Charlotte'i priske ja ülitäpne poeg oli tema kõrval, oli kuninganna üksildane ja igatses oma mehe järele. „Soovin, et oleksin koos kuningaga,“ ütles ta ikka. Charlotte oli George'iga abiellunud seitsmeteistkümnepäevaseks, samal õhtul, kui saabus oma kodukohast Saksamaal Mecklenburgis Londonisse. Abielu oli kokku lepitud, kuid sai sellegipoolest tuntuks truuduse ja õnnelikkuse tõttu. Charlotte teadis, et ta on suremas. Ta tahtis jõuda oma armsasse, armsasse Windsorisse mitte vaid selleks, et jätta hüvasti abikaasaga, vaid ka selleks, et hävitada teatud erapaberid.¹¹ Ent selle asemel pidi ta passima siin, Kew's.

Kuninganna tubade kohal valmistusid tema tütreid printsessid Augusta ja Sophia samuti pulmadeks. Nagu nende vennad, peigmehed, olid nemadki vallalised, keskealised ja rahulolematud. Sääraste sündmuste puhul pidid nad riietuma ühesugustesse triibulistesse kleitidesse, et näidata oma kuulumist röömsasse kampa. Charlotte nõudis, et kõik õukonnas käituksid endiselt möödunud röömsamate aegade kommete järgi.

Tegelikult oluksid Augusta ja Sophia peaaegu ükskõik kus mujal kui Kew's. Charlotte leidis, et tema tütaridel on kohatu käia seltskonnas, kui nende isa on haige. Nende avalikkuse ette ilmumine olu suurusjärgi sündsusetus, väitis ta.¹² Kuid kuninga haigus oli kestnud nüüdseks aastaid ja printsessid olid kohutavas ja ebamääras olukorras. Kui nad oleksid kunagi oma eraldatusest välja ilmunud,

võetuks seda tunnistusena, et kuninga perekond on kaotanud lootuse tema tervenemiseks, ja seda ei oleks Charlotte talunud.

Kew's lõksus, olid Augusta ja Sophia hakanud selle vaikust vihkama ja nimetasid seda nunnakloostriks. See oli printsessidest ohtlik nali, sest tollal kutsuti nunnakloostriks ka bordelli. Tõepoolest, Sophia oli andnud emale ühe tema paljudest ebaseaduslikest lapselastest, tuues ilmale vallaslapse. Lapse isa oli üks kuninga toapoistest, härrasmees, keda kirjeldati jõleda vana saatanana, küllalt vanana, et sobida ta isaks, ja selgete joomajälgedega näos.¹³ Ja nii elasid printsessid oma üksildast elu, eraldatuna maailmast, kohtudes vaid väheste inimestega, kired üle keemas.¹⁴ Kui Charlotte'i hoiatati, et tema elu ligineb lõpule, oli ta nutnud ja öelnud Augustale: „Lootsin näha teid kõiki õnnelikuna ja nüüd kardan, et ei jõua oma südamesoovi täitumist ära oodata.“¹⁵

Augusta ja Sophia arvates oli vendade pulm vähemalt kõrvalekaldumine nende tavalisest igavast rutiinist. Lossis valitses ebaharilik sagin, alumise korruse salongis seati tseremooniaks üles altarit ning kaheksa kuningliku põlve tarvis toodi kohale neli punast sametpatja. Iidne hõbevaagen oli kuninglikust kabelist spetsiaalselt Kew'sse toodud.¹⁶ Invaliidi mööblit täis elutuba oli kuninglikuks pulmaks veidi kummaline paik, ent tavadest peeti kinni nii palju kui võimalik.

Veidi enne nelja hakkas perekond kogunema, prints-regent juhatas ema tema kohale altari lähedal. Heleda puittahveldisega seintega, kipaka põranda ja iidse kaminaga kitsuke ruum oli peagi rahvast tulvil. Külalisteks oli valitud seltskond, teiste seas peaminister ja lordkantsler, talitust pidi juhtima Canterbury peapiiskop. Prints-regent oli valmis pruute üle andma ja peigmeestele seati koht valmis.

Kaks paari olid Clarence'i hertsog William, kes pidi abielluma Saksi-Meiningeni printsessi Adelaidega, ning tema noorem vend, Kenti hertsog Edward, kelle tulevane abikaasa oli Saksi-Coburgi printsess Victoire.